

BİRİNCİ HAÇLI SEFERİ

Malazgirt zaferinden 10 yıl sonra Türkler, Marmara'ya eriştiler. İznik başkent olmak üzere Türkiye devleti kuruldu. Anadolu'da Türkiye devlet-tinin kurulması ve dünyanın en enerjik milletinin Küçük-Asya'yı ikinci bir anayurt hâline getirmesi, Avrupa'yı dehşet içinde bıraktı. En büyük Hıristiyan devleti olan Bizans'ın da Türklerin eline geçeceğinden kimsenin şüphesi kalmadı. Hıristiyanlar, ne pahasına olursa olsun Türklerin Rumeli'ne atlamalarına engel olmak, hattâ onları Anadolu ve Akdeniz çevresinden de sürüp atmak istiyorlardı. Böyle bir hareketi ancak bütün Avrupa devletleri bir araya gelirlerse başarabilirdi. Papa, bu işe önyak oldu ve Bizans dahil bütün Hıristiyan devletlerini Türklere karşı birleştirdi. Bu suretle Türklere, Müslüman dininin savunulması görevi de düşüyordu.

Bu şekilde doğan Haçlı Seferleri'nin bir sebebi de iktisadidir. XI. asırda Avrupa, çok fakir bir kıt'a idi. Hükümdar sarayları bile çıplak taş yığınının ibaretti. Altın ve değerli taşlar, ham ve işlenmiş maddeler, Türklerin ve diğer Doğu milletlerinin elinde birikmişti. Dünya ticaret yolları tamamen Müslümanların elindeydi. 3 asırdan beri Avrupa'da bir tek altın sikke kesilememişti. Avrupa'da İstanbul dışında nüfusu 100.000 in üzerinde hiç bir şehir yoktu. Şehir ekonomisi ve orta sınıf teşekkül edememişti.

İlim ve teknik Avrupa'da değil, Asya'daydı. En büyük Avrupa devletlerinin geliri, mütevazî bir Türk beyliğinin gelirinden azdı. Hiç bir Hıristiyan devletinin nüfusu 10 milyona yaklaşmıyordu. Nüfusu milyonu geçenler bile sayılıydı.

Papa'nın teşvikiyle yüz binlerce kişiden ibaret bir sürü, Türkleri Anadolu'dan atmak, Kudüs'ü alıp Cennet'e kavuşmak ümidiyle Balkanlar'a geldi. Bu sefiller kalabalığı karşısında irkilen zengin Bizans, bunları Yalova'da Anadolu topraklarına çıkarmakta acele etti. Malazgirt zaferinin üzerinden tam 25 ve Türkiye devletinin kuruluşundan beri 19 yıl geçmişti. Haçlılar, Türk devletinin başkenti İznik'i almak sevdasıyla bu şehre doğru yürüdüler. 1096 Eylülünde Türkiye'nin ikinci hükümdarı olan I. Sultan Kılıç - Arslan tarafından İznik yakınlarında yolları kesildi. Tamamen kılıçtan geçirilen bu zavallıların kurtulabilenleri esir edildi.

Fakat bu sürünün arkasından, Avrupa'nın bütün eli silâh tutanlarından, şövalyelerden, kontlardan ve dukalardan müteşekkil gerçek bir ordu geliyordu. Birinci Haçlı Seferi'nin ikinci dalgası olan bu ordu Bizans'a yaklaştığı zaman, 600.000 kişiyi bulmuştu. Tabii bunların hepsi meslekten asker değil, çoğu çapulcuymdu. Güya Bizans'ı kurtarmak için gelen bu sürü, imparator Aleksios Komninos'u ürküttü. Haçlı komutanlarıyla acele bir anlaşma yapan genç imparator, onları derhal Anadolu'ya, Türk topraklarına geçirdi. Yapılan anlaşmaya göre Haçlılar, Anadolu'da Türklerden koparabildikleri ülkeleri Bizans'a verecek, ancak Anadolu dışında fetihler yaparlarsa, kendileri için alıkoyacaklardı.

1097 Mayısında Haçlılar, Türkiye'nin taht şehri İznik'i kuşatmaya başladılar. 600.000 kişilik bir sürüye karşı Sultan Kılıç - Arslan'ın onda bir oranında verdiği muharebeler İznik'i kurtaramadı. İznik, bizzat İmparator Aleksios'a teslim oldu. Türk başkenti Konya'ya nakledildi. Düşmanın kahredici sayı üstünlüğü karşısında meydan muharebelerinden bir sonuç alamayacağını anlayan Sultan Kılıç - Arslan, gerilla savaşına karar verdi ve Eskişehir'e doğru çekildi.

30 Haziran 1097 de Eskişehir yakınlarında Türkler, Haçlılarla karşı karşıya geldi. Yarım milyonluk bir sürüyü karşılarında gören en cesur Türk komutanları bile dehşet içinde kalmışlardı. Sultan Kılıç -Arslan, komutanlarına şöyle dedi: "Gördüğünüz gibi göz alabildiğine dağlar, tepeler, ovalar, vadiler, düşman sürüleriyle dolmuş. Fakat ordumuzu, bu sürünün elinden kurtaracağız. Sözlerimi iyi dinler ve bana inanırsanız, yurdumuzu da kurtarırız." Bu suretle çok kanlı Eskişehir muharebesi başladı. Haçlılara büyük zayıat verdirmesine rağmen Sultan Kılıç - Arslan, düşmanı yok edemedi ve geri çekildi. Bundan sonra Haçlılarla Türkler arasında Anadolu yaylalarında amansız bir gerilla savaşı başladı. Yaz sıcaklığı altında Türkler, yakalayabildikleri yerde baskın tarzında düşman birliklerini çevirip kısa vuruşmalarla imha ediyorlardı. Amasya yakınlarında Türkler, tekrar Haçlılarda karşılaştılar. İyice yıpranmış olan düşman, Sultan Kılıç - Arslan karşısında 300.000 zayıat vererek güneye doğru çekilmeye başladı.

Türkler, bir yandan birleşmiş Avrupa kuvvetlerini, diğer taraftan Bizans ordularına karşı genç dev-Jetlerini savunuyorlardı. Anadolu'daki Türk ordusunun tamamının 150.000 kişiyi geçmediği hatırlanırsa, çeyrek asırlık bir geçmişe sahip olan yeni Türkiye devletinin tamamen bir ölüm kalım mücadelesi yaptığı anlaşılır. Anadolu kıyılarını kaybetmekle beraber Türkler, bu mücadeleden zaferle çıktılar ve Türkiye "devletini ölümsüz kıldılar. Antakya'yı kuşatmak üzere Anadolu topraklarını terk eden Haçlı kuvvetleri, artık 100.000 kişiye inmiş bulunuyordu. Sultan Kılıç - Arslan, Anadolu yaylalarında yarım milyondan fazla Haçlıyı yok etmiş ve tarihin en kritik sayfalarından birini zaferle kapamıştı.

Kaynak: Yılmaz Öztuna, Türk Tarihinden Yapraklar, MEB, İstanbul, 1989. S. 115-118